

Particularități privind suportarea riscurilor
în contractul de arendare în Noul Cod civil.
Abordare comparativă cu reglementarea anterioară

Particularities regarding the matter of contractual risk
in the agricultural lease contract in the New Civil Code.
Comparative approach with the previous regulation

Mirela Carmen Dobrilă¹

Rezumat: Articolul prezintă aspecte teoretice privind suportarea riscurilor în contractul de arendare în Noul Cod civil, prin prezentarea comparativă cu reglementarea anterioară din Legea arendării nr. 16/1994, abrogată în prezent. Articolul urmărește o analiză detaliată a problemei privind suportarea riscurilor în contractul de arendare, contract care este o varietate a contractului de locațiune, cu prezentarea aspectelor privind riscul contractului de arendare, riscul pieririi fortuite a bunului arendat, pierirea recoltei în cazul în care arenda este stabilită în bani sau dacă se plătește în fructe.

Cuvinte-cheie: contractul de arendare, Noul Cod civil român / Legea nr. 287/2009, Legea arendării nr. 16/1994, suportarea riscurilor, pierirea recoltei în cazul în care arenda este stabilită în bani, riscul pieririi fructelor în cazul în care arenda se plătește în fructe.

Abstract: The article presents theoretical aspects regarding the matter of contractual risk in the agricultural lease contract in the New Civil Code, through a comparative presentation with the previous regulation of the Law on agricultural lease no. 16/1994, currently repealed. The article is aimed at a very detailed approach of the question of contractual risk in agricultural lease contract, analysed as a variety of the lease contract, with the presentation of the aspects regarding the contractual risks of the agricultural lease agreement, the consequences of the risk of the fortuitous loss of the agricultural leased asset, the consequences of the risk of loss of the agricultural production when the lease is settled in money or the risk of fruit loss if the lease is paid in fruit.

Key-words: agricultural lease, New Romanian Civil Code / Law no. 287/2009; Law on agricultural lease no. 16/1994; the matter of contractual risk.

1. Considerații introductive

Contractul de arendare este o varietate a contractului de locațiune (art. 1.778 Noul Cod civil - NCC²), prin care una dintre părți, numită arendator,

¹ Lector univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, e-mail: mirela.dobрила@uaic.ro.

² Republicat în temeiul art. 218 din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 409 din 10 iunie 2011. NCC- Legea nr. 287/2009 a fost publicată în Monitorul Oficial al

transmite celeilalte părți, numite arendaș, dreptul de a folosi și de a exploata anumite bunuri agricole, pe o durată determinată și în schimbul unui preț numit arendă. Contractul de arendare este un contract solemn întrucât se încheie în formă scrisă, sub sancțiunea nulității absolute (art. 1.838 NCC), acest contract nefiind translativ de proprietate.

Contractul de arendare are caracter comutativ, deoarece părțile cunosc de la început întinderea prestațiilor la care sunt obligate prin contract și pot aprecia valoarea acestora, iar existența și întinderea drepturilor și a obligațiilor nu depind de hazard. Totuși specificul contractului determină existența unor riscuri specifice executării contractului, determinate de variațiile privind recoltele obținute, mai mari sau mai mici față de așteptările părților, putându-se ajunge până la pierderea întregii recolte, însă acestea nu pot avea ca efect modificarea obligațiilor părților comparativ cu ceea ce cunoșteau părțile la momentul încheierii contractului. Trebuie subliniat faptul că arendarea are caracter *intuitu personae* în reglementarea din Noul Cod civil, prin specificul contractului, prin faptul că arendatorul încheie contractul având în vedere anumite calități ale arendașului sau o anumită pregătire practică sau de specialitate (la care se adaugă argumentul determinat de interzicerea subarendării și a oficiilor de arendași din art. 1.847 NCC și permisiunea a face cesiunea arendării doar în condiții excepționale și față de anumite persoane, conform art. 1.846 NCC), deși spre deosebire de Legea arendării nr. 16/1994 (art. 3 alin. (2) ind. 1), în Noul Cod civil nu se mai impune respectarea anumitor calități ale arendașului, așa cum era anterior expres indicat în lege (pregătire de specialitate agricolă, practică agricolă sau un atestat de cunoștințe agricole).

În reglementarea anterioară, pe baza Legii nr. 16/1994, se avea în vedere dispoziția din art. 21 potrivit căruia de comun acord, părțile contractante pot stabili cazurile și limitele suportării daunelor produse de calamități naturale, și părțile de comun acord, puteau să prevadă suportarea pierderilor totale sau parțiale ale bunurilor arendate ca urmare a unor cazuri fortuite sau de forță majoră, fiind analizate ca problematică privind suportarea riscurilor în contractul de arendare aspecte privind obligația de a asigura bunurile agricole, riscul contractului cu privire la riscul lucrului - pieirea bunurilor arendate și riscul contractului de arendare - pierderea recoltei, a produselor agricole din cazul calamităților naturale sau, în alte situații, pe o poziție diferită, riscul contractului cu privire la riscul pieirii fortuite a bunurilor arendate și la riscul pieirii fortuite a recoltei.

În Noul Cod civil este consacrată expres în art. 1.840 NCC obligația de a asigura bunurile agricole pentru riscul pierderii recoltei ori al pieirii animalelor din cauza unor calamități naturale, în art. 1841, 1842 NCC există dispoziții privind reducerea arende stabilite în bani în cazul pieirii recoltei, iar în art. 1843 NCC

României, Partea I, nr. 511 din 24 iulie 2009, a fost modificată prin Legea nr. 71/2011 și rectificată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 427 din 17 iunie 2011 și în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 489 din 8 iulie 2011.

există dispoziții privind riscul pieirii fructelor în cazul în care arenda se plătește în fructe, fiind necesar să discutăm în aceste condiții despre riscul pieirii fortuite a bunului arendat, precum și despre situația în care are loc pieirea recoltei în ipoteza în care arenda este stabilită în bani sau se plătește în fructe.

2. Suportarea riscurilor în contractul de arendare în reglementarea anterioară NCC

Legea arendării nr. 16 din 5 aprilie 1994³ prevedea în articolul 5 alineatul 2 obligația de a asigura bunurile agricole, adică faptul că părțile vor include în contractul de arendare clauze de asigurare a bunurilor agricole, care sunt în sarcina arendașului.

Astfel, conform acestor dispoziții, arendașul are obligația de a asigura bunurile agricole primite în folosință spre exploatare., adică cu referire la recuperarea daunelor pe care părțile le-ar putea suferi ca urmare a producerii unor calamități naturale.

Referitor la suportarea riscurilor în contractul de arendare, conform art. 21 din Legea arendării nr. 16 din 5 aprilie 1994: „În contractul de arendare, de comun acord, părțile contractante pot stabili cazurile și limitele suportării daunelor produse de calamități naturale. De asemenea, de comun acord pot să prevadă suportarea pierderilor totale sau parțiale ale bunurilor arendate ca urmare a unor cazuri fortuite sau de forță majoră.” Astfel, conform acestor dispoziții, părțile stabilesc liber în contractul de arendare clauzele privind suportarea riscurilor.

Se aprecia că aceste dispoziții din legea arendării nu rezolvă problema cu privire la suportarea riscurilor în contractul de arendare, ci prevăd doar posibilitatea părților de a se înțelege cu privire la acest aspect, posibilitatea care exista și în lipsa textului din lege, de fapt pentru rezolvarea problemei fiind necesar să se precizeze prin norme suplative cine suportă riscurile dacă în contract nu există clauze în legătură cu acest aspect⁴.

Referitor la formularea din lege „daune produse de *calamități naturale*”, „pierderi... ca urmare a unor cazuri fortuite sau de forță majoră”, trebuie observat că formulările sunt improprii.

În acest sens, în doctrină s-a arătat că nu există două noțiuni distincte din punct de vedere juridic, calamități naturale și cazuri fortuite sau de forță majoră, deoarece calamitățile naturale reprezintă și ele cazuri fortuite sau de forță majoră și se impune problema suportării riscurilor, în ambele cazuri; iar problema suportării riscurilor vizează, în ambele cazuri, suportarea pagubelor/daunelor care

³ Publicată în Monitorul Oficial nr. 91 din 7 aprilie 1994 (abrogată de art. 230 din Legea nr. 71/03.06.2011 la data de 13 iunie 2011), abrogată după intrarea în vigoare a Noului Cod civil, de art. 230 din Legea nr. 71 din 03.06.2011, la data de 1 octombrie 2011.

⁴ Francisc Deak, *Tratat de drept civil. Contracte speciale*, Editura Universul Juridic, București, 2001, p. 281; Codrin Macovei, *Contracte civile*, Editura Hamangiu, București, 2006, p. 199; Oana Ghiță în Ion Dogaru, Edmond Gabriel Olteanu, Lucian Bernd Săuleanu, *Bazele dreptului civil. Volumul IV. Contracte speciale*, Editura CH Beck, București, p. 588.

rezultă din pieirea totală sau parțială a unor bunuri datorată cazului fortuit sau forței majore, adică fără culpa uneia dintre părți care să-i angajeze răspunderea⁵.

S-a justificat terminologia imprecisă prin faptul că art. 21 din Legea nr. 16/1994 are în vedere riscul lucrului - pieirea bunurilor arendate și riscul contractului de arendare - pierderea recoltei, a produselor agricole din cazul calamităților naturale, în ambele cazuri în mod fortuit⁶.

Referitor la riscul lucrului, adică paguba suportată din pieirea fortuită a bunurilor arendate, s-a arătat că se suportă de către proprietarul-arendator (*res perit domino*), eventual dacă a fost încheiat de alt titular în calitate de arendator, riscul va fi suportat și de către acesta, proporțional cu dreptul pe care îl are asupra lucrului, însă bunurile se află de regulă în deținerea arendașului, care trebuie să ia măsurile necesare pentru păstrarea bunului în bune condiții, ceea ce înseamnă că arendașul va trebui să facă dovada că bunul a pierit fără vina culpa sa, adică dintr-o cauză străină; în acest caz, arendașul nu suportă riscul lucrului, cu excepția cazului în care lucrul a pierit după ce a fost pus în întârziere cu privire la restituirea lucrului la încetarea contractului și nu reușește să dovedească că bunul ar fi pierit și la arendator⁷.

Specificul contractului de arendare, dat de faptul că o parte exploatează bunul agricol al unei alte persoane, în schimbul unui preț, pentru a realiza profit din vinderea produselor agricole/a recoltei obținute, a determinat unele probleme în determinarea persoanei care va suporta riscul în contractul de arendare, iar atenția trebuie concentrată pe cele două obiecte derivate: bunul agricol ce aparține arendatorului, și recolta, ce aparține în principiu arendașului și prin realizarea căreia urmărește să rămână cu profit după ce achită arenda⁸.

Atunci când se analizează consecințele imposibilității executării obligațiilor asumate de părți datorită intervenției forței majore sau a cazului fortuit, problema riscului se pune cu privire la pieirea bunului arendat – imposibilitatea exploatării bunului și a obținerii recoltei, sau cu privire la pieirea recoltei – care atrage imposibilitatea realizării de profit de către arendaș⁹.

Astfel, riscul în contractul de arendare privește pe de o parte bunul agricol al arendatorului, cu referire la obligația de a transmite folosința bunului agricol, și recolta, care aparține în principiu arendașului, corelată cu profitul rămas după ce achită arenda, cu referire la obligația de a plăti arenda.

De observat că este preferată formula de *risc al pieirii fortuite a bunului* și de *risc al pieirii fortuite a recoltei*, motivat de faptul că noțiunea de risc al contractului se referă la determinarea părții contractante ce suportă consecințele care decurg din imposibilitatea fortuită de executare a obligației de către una din părți (principalele obligații în contractul de arendare constau în *transmiterea folosinței asupra unor bunuri agricole, respectiv plata arende*), iar arendarea nu

⁵ F. Deak, *op. cit.*, p. 282; O. Ghiță, *op. cit.*, p. 588.

⁶ *Idem*, p. 282.

⁷ *Idem*, p. 282.

⁸ C. Macovei, *op. cit.*, p. 199.

⁹ *Ibidem*.

este un contract translativ de proprietate și referitor la riscul contractului nu interesează în sine în rizico-pericolul cui rămâne bunul agricol¹⁰.

Pentru contractul de arendare nu prezintă interes riscul pieririi bunului *per se*, ci dacă arendatorul mai poate solicita plata arendeii sau nu; arendatorul poate fi un simplu deținător al bunului agricol, riscul se suportă doar proporțional cu dreptul asupra lucrului, iar pentru arendaș este indicată obligația de a asigura bunurile agricole și atunci ar fi lipsite de sens negocierile părților pe tema pieririi fortuite, și în lege fiind indicate atenuări pentru arendaș (suportarea riscurilor și de către arendator, posibilitatea reducerii chiriei) cu privire la suportarea riscurilor imposibilității executării obligației sale de plată a arendeii¹¹.

Conform art. 1460 din Codul civil din 1864, „arendașul poate, prin o clauză expresă, să ia asupra-și cazurile fortuite”, ceea ce înseamnă că *arendașul poate să-și asume suportarea totală a cazurilor fortuite*; textul este de strictă interpretare și indică suportarea de arendaș a riscurilor ordinare (grindina, bruma, înghețul), iar pe cele extraordinare (inundație de amploare, cutremur, război) doar dacă le-a prevăzut expres – art. 1461 Cod civil din 1864¹².

În acest sens, s-a arătat că arendașul poate să-și asume riscul cazurilor fortuite, adică să-și asume răspunderea și în împrejurările în care ar opera forța majoră sau cazul fortuit; în această situație, arendașul va trebui să răspundă față de arendator pentru daunele suferite, iar astfel de clauze trebuie stipulate expres, clar și sunt de strictă interpretare¹³.

Astfel, riscul contractului se referă la stabilirea părții contractante care suportă consecințele care decurg din imposibilitatea fortuită de executare a obligației de către una dintre părți, iar pentru că arendarea nu este translativă de proprietate nu prezintă interes riscul pieririi bunului în sine, ci dacă arendatorul mai poate cere plata arendeii. Este analizată pe de o parte problema privind riscul pierii fortuite a bunului arendat și riscul pieririi fortuite a recoltei.

*

Riscul pieririi fortuite a bunului arendat urmează a fi suportat de arendator (și de uzufructuar sau alt titular de drepturi reale) prin aplicarea regulii *res perit*

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ C. Macovei, *op. cit.*, p. 199-200.

¹² F. Deak, *op. cit.*, p. 284; L. Lefterache, C. M. Crăciunescu, *op. cit.*, p. 101; O. Ghiță, *op. cit.*, p. 590.

¹³ O. Ghiță, *op. cit.*, p. 590. Pentru interpretarea clauzei exprese din contractul de arendare prin care arendașul ia asupra sa cazurile de forță majoră, se arată că aceasta nu se referă decât la pierderea recoltei, nu la toate cazurile obișnuite și neobișnuite; se arată căse interprează în favoarea celui care se obligă, că a luat asupra sa numai cazurile fortuite cu privire la distrugerea recoltei care au caracter temporar, nu și cele care au caracter permanent, că se au în vedere doar pierderile relative la distrugerea recoltei și nu cele privind a lucrul arendat. A se vedea în acest sens L. Lefterache, C. M. Crăciunescu, *op. cit.*, p. 102.

debitori deoarece arendatorul este debitorul obligației de a asigura folosința bunului închiriat și nu mai poate cere arendașului plata arende¹⁴.

Conform art. 1423 din Codul civil din 1864 „Dacă în timpul locațiunii, lucrul închiriat ori arendat se strică în totalitate prin caz fortuit, contractul este de drept desfăcut. Dacă însă se distruge în parte, locatarul poate, după împrejurări, să ceară o scădere din preț, ori desființarea contractului. În amândouă cazurile nu-i se dă nici o dezdăunare”.

Astfel, dacă *bunul arendat se strică în totalitate prin caz fortuit*, contractul este de drept desfăcut; în lipsa bunului agricol, contractul nu poate fi executat, arendatorul nu poate asigura folosința și arendatorul nu poate cere plata arende, iar arendașul nu poate cere predarea unui alt bun.

În caz de *pieire parțială a bunului arendat, arendașul* are dreptul să ceară o *reducere proporțională de preț* sau *desființarea contractului*, atunci este atât de importantă încât contractul nu mai poate fi executat, adică atunci când bunul este impropriu pentru a asigura folosirea sa conform scopului avut în vedere la momentul contractării. Conform textului, părțile nu pot solicita *despăgubiri* dacă pieirea se produce fără culpă din partea uneia dintre ele.

Dacă nu există culpa sa, arendatorul nu poate fi obligat la despăgubiri, indiferent de momentul pieirii totale sau parțiale a bunului înainte de executarea obligației de predare sau în timpul executării¹⁵.

Deși dispozițiile art. 1423 din Codul civil din 1864 indică faptul că în caz de desființare, arendatorul nu are dreptul la nicio despăgubire, totuși atunci când acesta a suferit pagube din cauze independente de distrugerea lucrului, el are dreptul să pretindă daune pentru prejudiciile suferite care nu se încadrează în acest articol și care rămân supuse dreptului comun¹⁶.

Arendatorul va trebui să achite cheltuielile făcute de arendaș, dacă păstrează în urma desființării contractului, o parte din bunul agricol care a rămas în urma distrugerii și îi va culege recolta (art. 484 VCC¹⁷). Arendatorul va trebui să restituie arenda plătită în avans fiindcă o deține fără cauză¹⁸.

Dreptul arendașului de a cere o reducere corespunzătoare a arende în caz de distrugere parțială a lucrului dat în arendă există atunci când distrugerea s-a produs în timpul executării contractului, dar și atunci când a avut loc înainte de punerea în executare, dar și după încheierea contractului deoarece arendașul este privat de folosința lucrului¹⁹.

¹⁴ F. Deak, *op. cit.*, p. 282; C. Macovei, *op. cit.*, p. 200.

¹⁵ O. Ghiță, *op. cit.*, p. 589.

¹⁶ Lavinia Lefterache, Cristiana Mihaela Crăciunescu, *Legea arendării nr. 16/1994. Comentată și adnotată*, Editura All Beck, București, 2000, p. 98.

¹⁷ Art. 484 Cod civil din 1864 – Despre dreptul de accesiune asupra celor produse de lucru: „Fructele produse din vreun lucru nu se cuvin proprietarului, decât cu îndatorire din parte-i de a plăti semănăturile, arăturile și munca pusă de alții”.

¹⁸ C. Macovei, *op. cit.*, p. 200.

¹⁹ L. Lefterache, C. M. Crăciunescu, *op. cit.*, pp. 98-99.

În cazul în care *pieirea bunului are loc între momentul încheierii contractului și predarea bunului, arendatorul este debitorul obligației de predare și el este cel care trebuie să facă dovada pieirii fortuite.*

În cazul în care *pieirea are loc după predarea bunului către arendaș, există o prezumție de culpă a arendașului* cu privire în păstrarea bunului în condiții necorespunzătoare, și atunci arendașul este cel care trebuie să facă dovada că distrugerea s-a produs fără culpa sa, din cauze fortuite²⁰, el fiind debitor al obligației de a păstra bunul în condiții corespunzătoare și al obligației de a restitui bunul în bune condiții la încetarea contractului.

Dacă arendașul a fost *pus în întârziere* pentru executarea obligației sale de *restituire* a bunului agricol arendat, iar pieirea totală sau parțială a avut loc după punerea în întârziere, atunci *riscul va fi suportat de către arendaș* (art. 1074 alin. (2)²¹ Cod civil din 1864) cu excepția cazului în care face dovada că pieirea ar fi avut loc și la arendator (1156 alin. (2) Cod civil din 1864²²).

*

Cu privire la problema privind *riscul pieirii fortuite a recoltei*, acesta urmează a fi suportat în funcție de modul în care a fost stabilită arenda.

Arenda poate fi stabilită în bani (arendarea pe bani conform codului) sau în natură, ca arendă fixă (o cantitate fixă de produse agricole ca parte din recoltă, 100 kg de cartofi) sau ca arendă procentuală (40 % din producția de cartofi).

Conform art. 1469 din Codul civil din 1864 „Pierderea recoltei, prin cazuri fortuite, în tot ori în parte, cade în sarcina ambelor părți, fără a da drept nici uneia din ele a trage la răspundere pe cealaltă. Nu va privi însă pe proprietar pierderea recoltei după strângerea ei, dacă arendașul s-a fost pus în întârziere cu trădarea (predarea) părții cuvenite aceluia”.

Astfel, conform art. 1469 alin. (1) din Codul civil din 1864, dacă *arenda a fost stabilită în natură, riscul pieirii fortuite a recoltei*, totală sau parțială, va fi suportat de ambele părți, atât de arendator, cât și de arendaș, proporțional cu cota-parte ce îi revine conform prevederilor contractului, fără dreptul de uneia dintre părți de a trage la răspundere pe cealaltă.

În cazul în care arenda a fost stabilită ca parte din producție (30 % din producție) se pune accentul pe faptul că pieirea recoltei, a producției, privește *recolta neculeasă*, caz în care pierderea recoltei se suportă proporțional de către arendator și arendaș, deoarece arenda este procentuală iar în funcție de recolta

²⁰ C. Macovei, *op. cit.*, p. 200; O. Ghiță, *op. cit.*, p. 589.

²¹ Conform art. 1074 din Codul civil din 1864, privind obligația de a da cuprinde pe aceea de a preda lucrul și de a-l conserva pînă la predare: „Lucrul este în rizico-pericolul creditorului, afară numai când debitorul este în întârziere; în acest caz rizico-pericolul este al debitorului.”

²² Art. 1156 din Codul civil din 1864 – Despre pierderea lucrului datorat și despre diferitele cazuri în care îndeplinirea obligației este imposibilă, alin. (2) prevede: „Chiar când debitorul este pus în întârziere, dacă nu a luat asupra-și cazurile fortuite, obligația se stinge, în caz când lucrul ar fi pierit și la creditor, dacă i s-ar fi dat”.

care se realizează, orice nerealizare/piere se suportă proporțional de ambele părți; totuși, dacă recolta a fost culeasă și piere vizează *produsele agricole culese*, riscul va fi suportat de către proprietarul produselor, adică de ambele părți proporțional, dacă arenda este o parte din producție, în natură, deoarece și arendatorul este coproprietar al produselor, însă dacă arenda se plătește în bani, arendatorul nu suportă riscul pierii produselor după recoltare, pentru că nu este proprietar/ coproprietar al produselor culese, ci este creditorul unei creanțe bănești²³.

Conform art. 1469 alin. (2) din Codul civil din 1864, dacă recolta piere după ce a fost strânsă, *arendașul pus în întârziere pentru plata acesteia, suportă riscul*.

• În cazul în care *arenda a fost stabilită în bani, riscul va fi suportat de către arendaș*, ca regulă; obligația de a plăti arenda este una de a da, are ca obiect o sumă de bani, iar executarea sa în natură fiind întotdeauna posibilă²⁴.

Referitor la „arendarea pe bani”, art. 1457 din Codul civil din 1864 prevedea că: „dacă arendarea s-a făcut pe mai mulți ani și dacă în cursul ei s-a pierdut prin caz fortuit toată recolta unui an, sau cel puțin jumătate din ea, arendașul poate să ceară un scăzământ din arendă, afară numai când s-a compensat prin precedentele recolte. Acest scăzământ nu se va putea determina decât la finele contractului de arendare; atunci însă se va face compensația prin recoltele tuturor anilor de arendare. Până atunci însă judecătorul poate, după arbitru sau, să facă un scăzământ provizoriu, în proporția daunei suferite”.

Astfel, potrivit art. 1457 din Codul civil din 1864, dacă arendarea a fost stabilită în bani și a fost făcută pe mai mulți ani și, din caz fortuit, piere întreaga/cel puțin jumătate din recoltă, *arendașul are dreptul de a cere reducerea arendei, la finalul contractului*, în măsura în care la acel moment nu se constată că a operat o *compensare* cu recoltele pentru ceilalți ani; prin excepție, există posibilitatea ca instanța să acorde o *reducere provizorie* a arendei, proporțional cu pierderea suferită.

Potrivit art. 1458 din Codul civil din 1864, arendarea s-a încheiat pe *durata unui an* și piere fortuit întreaga recoltă sau cel puțin jumătate din ea, arendașul beneficiază întotdeauna de *reducerea proporțională a arendei*; acest text nu se aplică atunci când recolta a fost deja culeasă, conform art. 1459 din Codul civil din 1864 care indică faptul că nu va opera reducerea dacă pierderea fructelor are loc după culegerea lor.

Se consideră că arendașul are dreptul la reducerea arendei doar dacă distrugerea fructelor a intervenit înainte de culegerea fructelor, pentru că atunci când are loc ulterior, arendatorul și-a respectat obligația de a asigura folosința bunului²⁵.

Dacă arenda a fost stabilită o parte în natură și o parte în bani, regulile arătate se aplică în mod corespunzător.

²³ F. Deak, *op. cit.*, p. 282; art. 1467 din Codul civil din 1864 indică posibilitatea ca arenda să se plătească ca o parte din fructe.

²⁴ F. Deak, *op. cit.*, p. 283; C. Macovei, *op. cit.*, p. 201.

²⁵ L. Lefterache, C. M. Crăciunescu, *op. cit.*, p. 100.

Referitor la stabilirea arende, s-a susținut că stabilirea arende într-o *cantitate fixă de produse fără a se preciza că face parte din recolta arendașului* (fără să fie o parte din producție), ci într-o cantitate determinată de produse agricole (arendă fixă - 100 kg grâu pe hectar) trebuie *asimilată cu arenda în bani*; se apreciază că în acest caz *riscul pieririi fortuite a recoltei se suportă de către arendaș*, de regulă, deoarece cuantumul arende (indiferent că se plătește în natură sau echivalent bănesc) nu depinde de mărimea recoltei²⁶. Au fost exprimate unele rezerve pe privind temeiul pe baza căruia operează distincția între arenda procentuală și cea fixă, cu arătarea că lectura dispozițiilor Codului în materia arendării pare a nu susține apropierea dintre arenda fixă și arenda în bani, fiindcă în cadrul secțiunii dedicate arendării pe fructe este menționată în art. 1467 arenda ca parte din recolta arendașului („arendă să se plătească ca o parte din fructe”)²⁷.

Astfel, riscul pieririi fortuite a recoltei se suportă proporțional de către arendaș și arendator s în cazul unei arende stabilite sub forma unei *cantități determinate de produse din recoltă, arendă fixă* (500 de kg de cartofi din recoltă) sau a *unei cote părți din recoltă, arendă procentuală* (30% din producția de cartofi), iar pentru arenda stabilită în bani, inclusiv pentru ipoteza arende stabilite sub forma unei cantități fixe de produse care nu este parte din recoltă, riscul va fi suportat de către arendaș.

3. Suportarea riscurilor în contractul de arendare în Noul Cod civil

Referitor la problematica privind suportarea riscurilor în contractul de arendare în Noul Cod civil, un prim aspect care trebuie discutat privește *obligăția de a asigura bunurile agricole*, în mod corelat cu riscul pierderii recoltei.

Astfel, conform art. 1.840 NCC, arendașul este obligat să *asigure bunurile agricole pentru riscul pierderii recoltei ori al pieririi animalelor din cauza unor calamități naturale*. Se menționează expres că această obligație există chiar în lipsă de stipulație expresă. Rezultă că în caz de nerespectare a acestei obligații, în lipsa unei alte sancțiuni indicate, arendașul va suporta riscurile.

Dacă arendașul nu-și îndeplinește obligația stabilită prin lege, acesta va suporta riscul contractului și va răspunde față de arendator pentru prejudiciul cauzat²⁸.

Rămâne întrebarea care este situația în care arendașul a încheiat o asigurare în sensul indicat de text, dar numai parțial. În acest sens, în art. 135 alin (2) din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil²⁹, se arată că în cazul necontractării asigurării potrivit legii sau

²⁶ F. Deak, *op. cit.*, p. 283; O. Ghiță, *op. cit.*, p. 590.

²⁷ C. Macovei, *op. cit.*, pp. 201-202.

²⁸ Anișoara Ștefănescu în Flavius Antononiu Baias, Eugen Chelaru, Rodica Constantinovici, Ioan Macovei, Noul Cod civil. Comentariu pe articole, Ediția 2, Editura CH Beck, București, 2014, p. 2010.

²⁹ Publicată în Monitorul Oficial nr. 409 din 10 iunie 2011.

contractului de arendare, partea obligată să contracteze asigurarea răspunde față de cealaltă parte pentru prejudiciul astfel cauzat.

Se stabilește expres o obligație pentru arendaș de a asigura bunurile agricole, *dar limitat la riscul pierii recoltei ori al pierii animalelor din cauza unor calamități naturale*. Arendașul nu este obligat să suporte pierirea bunului agricol.

De observat că este folosită expresia *calamități naturale*, fără a distinge clar semnificația acesteia. Nu este clară, cu privire la asigurare, distincția între riscul pierii recoltei și riscul pierii animalelor.

S-a arătat că obligația încheierii asigurării nu este indicată în cazul pierii fortuite a mașinilor sau utilajelor care pot să piară din forță majoră sau caz fortuit³⁰.

Legat de *suportarea riscurilor în contractul de arendare*, referitor la *riscul contractului de arendare* se are în vedere imposibilitatea fortuită de executare a obligațiilor uneia dintre părți (pentru arendator, ca obligație principală, *transmiterea folosinței asupra unor bunuri agricole*, respectiv pentru arendaș *plata arende*); motivat de faptul că arendarea nu este un contract translativ de proprietate nu se pune problema pierii bunului arendat în sine, ci a problemei dacă arendatorul mai poate cere plata arende în acest caz.

Discuția privind riscul în contractul de arendare privește pe de o parte, bunul agricol al arendatorului, și recolta, care aparține în principiu arendașului, strâns legată de profitul rămas acestuia după ce achită arenda; urmează a fi analizat mai întâi riscul pierii fortuite a bunului arendat și apoi pierirea recoltei în cazul în care arenda este stabilită în bani sau atunci când arenda se plătește în fructe.

*

Un prim aspect care trebuie analizat privește *riscul pierii fortuite a bunului arendat*.

Ca principiu, conform art. 558 NCC, *riscul pierii bunului este suportat de proprietar*, dacă acesta n-a fost asumat de o altă persoană sau dacă prin lege nu se dispune altfel.

Arendatorul, titular al unui alt drept real decât cel de proprietate, îndreptățit ă arendeze, va suporta și riscul lucrului dat în arendă, corespunzător și proporțional cu dreptul asupra bunului, iar ca parte contractantă va suporta riscul contractului³¹.

³⁰ Oliviu Puie, *Contractele civile în contextul noului Cod civil și noului Cod de procedură civilă*, Editura Universul Juridic, București, 2014, p. 291.

³¹ Mona-Lisa Belu Magdo în Mădălina Afrăsinei, Mona-Lisa Belu Magdo, Alexandru Bleoancă și alții, *Noul Cod civil. Comentarii, doctrină, jurisprudență*, Vol. III, art. 1650-2664, Editura Hamangiu, 2012, pp. 210-211.

Pentru localizarea riscului pe seama proprietarului, arendașul trebuie să facă dovada că pieirea bunului agricol arendat s-a produs fără culpa sa, dintr-o cauză străină, forță majoră sau caz fortuit³².

Riscul contractului va fi suportat de *arendator* (care poate fi și uzufructuarul sau alt titular de drepturi reale), prin aplicarea regulii *res perit debitori* deoarece arendatorul este debitorul obligației de a asigura folosința bunului închiriat, folosință pe care nu o poate asigura și din acest motiv nu este îndreptățit să ceară plata arendeii, iar arendașul nu poate cere predarea unui alt bun.

Conform art. 1818 alin. (1) NCC de la contractul de locațiune, *referitor la imposibilitatea folosirii bunului, dacă bunul este distrus în întregime* sau nu mai poate fi folosit potrivit destinației stabilite, arendarea încetează de drept, deoarece motivat de lipsa bunului agricol, contractul nu mai poate fi executat. În acest caz, nici arendatorul nu mai poate cere plata arendeii, dar nici arendașul predarea unui alt bun.

Conform art. 1818 alin. (2), dacă imposibilitatea folosirii bunului este numai parțială, arendatorul poate, după împrejurări, să ceară fie rezilierea arendării, atunci este atât de importantă încât contractul nu mai poate fi executat, adică atunci când bunul este impropriu pentru a asigura folosirea sa conform scopului avut în vedere la momentul contractării, fie să ceară reducerea proporțională a arendeii. Aprecierea situației îi revine judecătorului.

Conform art. 1818 alin. (4) în toate cazurile în care imposibilitatea totală sau parțială de folosire a bunului este fortuită, arendașul nu are drept la daune-interese. Astfel, rezultă că părțile nu pot solicita *despăgubiri* dacă pieirea se produce fără culpă din partea uneia dintre ele.

Totuși arendatorul care a suferit pagube din cauze independente de distrugerea lucrului, are dreptul să pretindă daune pentru prejudiciile suferite.

Arendatorul va trebui totuși să achite cheltuielile făcute de arendaș, dacă el va păstra, în urma desființării contractului, o parte din bunul agricol ce a supraviețuit distrugerii și îi va culege recolta. La fel, va trebui să restituie arenda plătită în avans fiindcă o deține fără cauză³³.

Conform art. 1818 alin. (3) atunci când bunul este doar deteriorat, locațiunea continuă, fiind aplicabile dispozițiile art. 1788 NCC, adică efectuarea de către arendator a reparațiilor pentru a menține lucrul în stare de întrebuințare.

Dacă pieirea bunului are loc între momentul încheierii contractului și predarea bunului, arendatorul este debitorul obligației de predare și el este cel care trebuie să facă dovada pieirii fortuite.

În cazul în care *pieirea are loc după predarea bunului către arendaș, în baza prezumției de culpă a arendașului* cu privire în păstrarea bunului în condiții necorespunzătoare, arendașul este cel care trebuie să facă dovada că distrugerea

³² Mona-Lisa Belu Magdo, *Locațiunea în noul Cod civil*, Editura Hamangiu, București, 2012, p. 218; Liviu Stănciulescu, *Dreptul contractelor civile. Doctrină și jurisprudență*, Ediția a 3-a, Editura Hamangiu, București, 2017, p. 386; A se vedea și Ilie Urs, *Drept civil, Contracte speciale*, Editura Univesrul Juridic, București, 2015, p. 321.

³³ C. Macovei, *op. cit.*, p. 200.

s-a produs fără culpa sa, din cauze fortuite³⁴; motivul constă în faptul că el este debitorul obligației de a păstra bunul în condiții corespunzătoare și al obligației de a restitui bunul în bune condiții la încetarea contractului.

Dacă *arendașul a fost pus în întârziere* pentru executarea obligației sale de *restituire* a bunului agricol arendat, iar pieirea totală sau parțială a avut loc după punerea în întârziere, atunci *riscul va fi suportat de către arendaș*³⁵ cu excepția cazului în care face dovada că pieirea ar fi avut loc și la arendator.

De observat că potrivit art. 1844 NCC, atunci când arenda se plătește în fructe, în lipsa altui termen prevăzut în contract, arendașul este de drept în întârziere pentru predarea lor de la data culegerii, iar arendatorul este de drept în întârziere pentru recepție de la data la care a fost notificat în scris de către arendaș.

*

Un alt aspect care trebuie analizat privește *pieirea recoltei în cazul în care arenda este stabilită în bani și Riscul pieirii fructelor în cazul în care arenda se plătește în fructe*.

Noul Cod civil, prin regulile particulare în materia arendării, reglementează problema riscului contractului, în funcție de modul în care a fost stabilită arenda, în bani sau în fructe³⁶.

1. Referitor la *pieirea recoltei în cazul în care arenda este stabilită în bani* sunt relevante dispozițiile din art. 1841 și 1842 NCC.

Trebuie observat că se folosește expresia *pieire a recoltei*.

În contractul de arendare, așa cum indică din art. 1841, 1842 și 1843 NCC arenda poate fi stabilită în bani sau în fructe.

Arenda stabilită în bani înseamnă: arendă stabilită într-o cantitate determinată de produse agricole (dar care nu reprezintă o parte din producție); într-o sumă de bani determinată sau într-o sumă de bani determinabilă în funcție de valoarea unei cantități determinate de produse agricole (care nu reprezintă o cotă din fructele din producție).

De observat că riscul pieirii fortuite sau pentru forță majoră a recoltei este suportat în principiu de arendaș, deoarece indiferent de modalitatea de plată, arenda este fixă și nu depinde de mărimea recoltei³⁷.

Se susține opinia că art. 1841 NCC reglementează riscul contractului de arendare în cazul pieirii fortuite a întregii recolte sau a cel puțin jumătate din ea, adică ipoteza vizează recolta care nu a fost culeasă în întregime în cazul pieirii

³⁴ C. Macovei, *op. cit.*, p. 200; O. Ghiță, *op. cit.*, p. 589.

³⁵ A se vedea și Gabriel Boroi, Liviu Stănculescu, *Instituții de drept civil în reglementarea Noului Cod civil*, Editura Hamangiu, 2012, p. 471.

³⁶ M.-L. Belu Magdo, *Locațiunea*, *op. cit.*, p. 219.

³⁷ *Idem*, p. 219; A. Ștefănescu, *op. cit.*, p. 2011; O. Puie, *op. cit.*, p. 290; I. Urs, *op. cit.*, p. 322.

fortuite a întregii recolte, și, respectiv, o jumătate de recoltă nu a fost culeasă din cauza pieirii fortuite³⁸.

Astfel, în cazul în care arenda este stabilită în bani, conform art. 1841 alin. (1) NCC, *arendașul poate cere reducerea proporțională a arendeii* atunci când: pe durata arendării, întreaga recoltă a unui an sau cel puțin o jumătate din ea a pierit fortuit.

Prin excepție, conform art. 1841 alin. (2) NCC dacă arendarea este făcută pe mai mulți ani, reducerea se va stabili la sfârșitul arendării; mai întâi se va face o compensare a recoltelor tuturor anilor de folosință, iar reducerea va opera doar dacă va mai fi cazul.

Ca excepție de la posibilitatea de a cere reducerea arendeii din art. 1841 NCC, dacă pieirea recoltei a avut loc după ce a fost culeasă, conform art. 1842 alin. (1) NCC arendașul nu poate obține reducerea arendeii; în acest caz arendașul suportă riscul pieirii recoltei ca proprietar.

Ca o altă excepție, reducerea arendeii nu poate fi cerută atunci când contractul de arendare cu caracter aleatoriu pentru arendaș, conform art. 1842 alin. (2) NCC, potrivit căruia reducerea arendeii nu va putea fi cerută atunci când cauza pagubei era cunoscută la data încheierii contractului. Excepția operează în cazul arendașului care cunoștea cauza pagubei la momentul încheierii contractului deoarece se consideră că și-a asumat acest lucru de la încheierea contractului motiv pentru care nu poate cere o reducere a arendeii.

În aceste cazuri de excepție, arendașul suportă riscul, în sensul că va trebui să plătească³⁹.

2. Referitor la *riscul pieirii fructelor în cazul în care arenda se plătește în fructe* sunt relevante dispozițiile din art. 1843 NCC.

Trebuie observat că aici nu se mai folosește expresia pieire a recoltei, ci pieire a fructelor, fără a fi clar.

Așa cum am arătat mai sus, în contractul de arendare, în baza art. 1841, 1842 și 1843 NCC arenda poate fi stabilită în bani sau în fructe.

Arendă stabilită în fructe înseamnă: arenda stabilită într-o cotă din fructe (ca parte din producție) sau într-o sumă de bani determinabilă în funcție de valoarea unei astfel de cote.

Atunci când arenda se plătește în fructe, în lipsa altui termen prevăzut în contract, arendașul este de drept în întârziere pentru predarea lor de la data culegerii, iar arendatorul este de drept în întârziere pentru recepție de la data la care a fost notificat în scris de către arendaș (art. 1844 NCC).

Astfel, referitor la art. 1844 NCC, față de consecințele întârzierii în suportarea riscurilor calamităților naturale (caz fortuit și forță majoră), atunci când arenda se plătește în fructe, art. 1844 este de natură să atragă atenția părților

³⁸ O. Puie, *op. cit.*, p. 289.

³⁹ I. Urs, *op. cit.*, p. 323; A. Ștefănescu, *op. cit.*, p. 2012.

asupra importanței stabilirii în contract a unor termene de predare a fructelor și de recepție⁴⁰.

Ca regulă, atunci când arenda este stabilită în fructe, pieirea fortuită a fructelor de împărțit, totală sau parțială, este suportată proporțional și nu dă niciunea dintre părți acțiune în despăgubire împotriva celeilalte – art. 1843 alin. (1) NCC.

Cu privire la art. 1843 NCC, se susține opinia în sensul că, spre deosebire de art. 1841 NCC care viza riscul contractului în cazul în care arenda este stabilită printr-o cantitate determinată, în art. 1843 NCC, dacă recolta a fost culeasă și pieirea nu vizează recolta, ci produsele culese, riscul va fi suportat de proprietarul produselor, care este atât arendașul cât și arendatorul, deoarece acesta este coproprietarul produselor atât înainte, cât și după culegerea lor; astfel, riscul este suportat de ambele părți proporțional⁴¹.

S-a indicat că această arendare, pentru care se aplică principiile generale de la locațiune, are un caracter *intuitu personae*, iar pierderea fortuită a recoltei se suportă de ambele părți, deoarece fructele nu sunt proprietatea exclusivă decât în urma împărțirii acestora⁴².

Prin excepție, dacă pieirea s-a produs după culegerea fructelor și una dintre părți întârzie în mod *culpabil* predarea sau recepția lor, cota convenită acesteia se reduce cu fructele pierdute, iar cota celeilalte părți se consideră ca și cum nu ar fi survenit nicio pierdere, afară numai dacă fructele ar fi pierit chiar dacă predarea și recepția fructelor se făceau la timp – art. 1843 alin. (2) NCC.

Prezumția de culpă în predarea sau recepția fructelor dedusă din întârzierea executării obligației de predare sau recepție a recoltelor, poate fi înlăturată probându-se că pieirea fortuită a fructelor culese s-ar fi produs chiar dacă predarea sau recepția se efectua la timp⁴³.

Referitor la art. 1844 NCC, se arată că punerea de drept în întârziere a arendașului are ca efect strămutarea riscului pierderii fortuite a fructelor în sarcina debitorului obligației de predare (arendăș când el întârzie predarea fructelor) și respectiv în sarcina debitorului obligației de recepție a fructelor (arendatorul, când el întârzie efectuarea recepției) și riscul pieririi fortuite a fructelor după culegerea lor este suportat de partea aflată de drept în întârziere⁴⁴.

⁴⁰ M.-L. Belu Magdo, *Locațiunea*, *op. cit.*, p. 221; Referitor la art. 1844 NCC, atunci când plata se face în fructe, acestea fiind marfă perisabilă, se arată că arendașul trebuie să plătească la data culegerii, iar arendatorul trebuie să facă recepția fructelor culese de la data notificării de către arendaș. A se vedea în acest sens, M. Șerban în Ana Gabriela Atanasiu, Alexandru Paul Dimitriu, Adriana Florentina Dobre și alții, *Noul Cod civil: note, corelații, explicații*, Editura CH Beck, București, p. 678.

⁴¹ O. Puie, *op. cit.*, p. 291; A. Ștefănescu, *op. cit.*, p. 2012; A se vedea și Lucia Uță, *Contracte speciale în Noul Cod civil*, Editura Hamangiu, București, 2012, pp. 212-213.

⁴² M.-L. Belu Magdo în *Noul Cod civil. Comentarii, doctrină, jurisprudență*, Vol. III, *op. cit.*, p. 213.

⁴³ *Ibidem*.

⁴⁴ I. Urs, *op. cit.*, p. 324.

Trebuie menționat, ca element de noutate caracterul de noutate privind caracterul executoriu indicat de art. 1845 NCC, potrivit căruia contractele de arendare încheiate în formă autentică, precum și cele înregistrate la consiliul local constituie, în condițiile legii, titluri executorii pentru plata arendeii la termenele și în modalitățile stabilite în contract.

Dacă arenda a fost stabilită ca parte din producție se pune accentul pe faptul că pierderea recoltei, a producției, privește *recolta neculeasă*, caz în care pierderea recoltei se suportă proporțional de către arendator și arendaș, iar în funcție de recolta care se realizează, orice nerealizare/piere se suportă proporțional de ambele părți; totuși, dacă recolta a fost culeasă și pierdere vizează *produsele agricole culese*, riscul va fi suportat de către proprietarul produselor, adică de ambele părți proporțional, dacă arenda este o parte din producție, în natură, deoarece și arendatorul este coproprietar al produselor. Dacă arenda se plătește în bani, arendatorul nu suportă riscul pieririi produselor după recoltare, pentru că nu este proprietar/ coproprietar al produselor culese, ci este creditorul unei creanțe bănești⁴⁵.

Dispozițiile din Noul Cod civil au caracter supletiv iar părțile pot stabili orice altă modalitate de suportare a riscurilor (eg. exonerare, agravare, fără a aduce atingere ordinii publice sau bunelor moravuri)⁴⁶.

Conform art. 135 alin. (1) din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, în cazurile prevăzute la art. 1.841-1.843 din Codul civil, dacă încheierea contractului de asigurare pentru riscul pieririi fortuite a recoltei era obligatorie potrivit legii sau contractului de arendare, indemnizația de asigurare se împarte între arendator și arendaș, proporțional cu suportarea de către aceștia a riscului pieririi fortuite a recoltei.

4. Accesarea finanțării prin fonduri europene pentru plata primelor de asigurare a culturilor, a animalelor și a plantelor

Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020, program finanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României prin Fondul European Agricol Pentru Dezvoltare Rurală - FEADR, prevede posibilitatea de accesare a finanțării pentru plata primelor de asigurare a culturilor, a animalelor și a plantelor⁴⁷ („Submăsura 17.1 Prime de asigurare a culturilor, a animalelor și a plantelor”).

Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, AFIR – Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale arată că Submăsura 17.1 „Prime de asigurare a culturilor, a animalelor și a plantelor” se încadrează (conform prevederilor art. 36 și 37 din

⁴⁵ F. Deak, *op. cit.*, p. 282; G. Boroi, L. Stănciulescu, *op. cit.*, p. 472; L. Stănciulescu, *op. cit.*, p. 387.

⁴⁶ M-L. Belu Magdo, Locațiunea, *op. cit.*, p. 219; A. Ștefănescu, *op. cit.*, p. 2011.

⁴⁷ Conform informațiilor indicate la https://portal.afir.info/informatii_generale_pndr_investitii_prin_pndr_sm17_1_prime_de_asigurare_a_culturilor,_a_animalelor_si_a_plantelor (01.12.2019).

Regulamentul nr. (UE) 1305/2013, cu modificările și completările ulterioare⁴⁸) în măsura 17 „Gestionarea riscurilor” și contribuie la domeniul de intervenție DI 3B „Sprijinirea gestionării și prevenirii riscurilor la nivelul exploatațiilor”. Se indică faptul că Submăsura 17.1 „Prime de asigurare a culturilor, a animalelor și a plantelor” are ca **scop**: încurajarea fermierilor să participe la schemele de asigurare private în vederea gestionării corespunzătoare a riscurilor care le pot afecta producția agricolă; stimularea fermierilor pentru a beneficia de asigurare și extinderea sferei riscurilor asigurabile de către societățile de asigurare. Sprijinul nerambursabil este 70% din valoarea primei de asigurare eligibile și plătită efectiv de către fermier, în cazul fermelor mici cu dimensiunea economică până la 11.999 SO sau 55% din valoarea primei de asigurare eligibile și plătită efectiv de către fermier, în cazul fermelor cu dimensiunea economică mai mare sau egală cu 12.000 SO⁴⁹.

Conform Regulamentul nr. (UE) 1305/2013 (punctul 30 din preambul): fermierii sunt expuși la riscuri economice și de mediu tot mai mari, ca urmare a schimbărilor climatice și a volatilității ridicate a prețurilor; se arată că gestionarea eficientă a riscurilor dobândește o importanță tot mai mare pentru fermieri și sunt necesare măsuri de gestionare a riscurilor, pentru a ajuta fermierii să facă față celor mai comune riscuri cu care se confruntă, adică să ajute fermierii să acopere primele plătite pentru asigurarea culturilor, a animalelor și a plantelor, precum și să ajute la crearea de fonduri mutuale și la compensațiile plătite de aceste fonduri fermierilor pentru pierderile suferite ca urmare a unor fenomene climatice nefavorabile, a izbucnirii unor boli ale animalelor sau ale plantelor, a infestării cu dăunători sau în urma unor incidente de mediu. Este menționat ca fiind necesar un instrument de stabilizare a veniturilor sub forma unui fond mutual pentru sprijinirea fermierilor care se confruntă cu scăderi dramatice ale veniturilor. Pentru a se asigura egalitatea de tratament între fermierii din întreaga Uniune, evitarea denaturării concurenței și respectarea obligațiilor internaționale ale Uniunii, ar trebui prevăzute condiții specifice pentru acordarea sprijinului în cadrul acestor măsuri.

Regulamentul (UE) nr. 1305/2013 prevede că pentru utilizarea eficientă a resurselor FEADR, sprijinul ar trebui limitat la *fermierii activi* (conform art. 9 din Regulamentul (UE) nr. 1307/2013⁵⁰).

⁴⁸ Regulamentul (UE) nr. 1305/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1698/2005 al Consiliului, JO L 347/498.

⁴⁹ Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale, *Investitii prin PNDR, submăsura 17.1 Prime de asigurare a culturilor, a animalelor și a plantelor*, disponibil la https://portal.afir.info/informatii_generale_pndr_investitii_prin_pndr_sm17_1_prime_de_asigurare_a_culturilor_a_animalelor_si_a_plantelor (01.12.2019).

⁵⁰ Regulamentul (UE) nr. 1307/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de stabilire a unor norme privind plățile directe acordate fermierilor prin scheme de sprijin în cadrul politicii agricole comune și de abrogare a Regulamentului (CE)

În Regulamentul (UE) nr. 1305/2013, la art. 1 sunt definiți anumiți termeni:

- „suprafață agricolă” înseamnă orice suprafață de teren arabil, de pășune permanentă și de fâneață permanentă sau cultivată cu culturi permanente, astfel cum este definită la articolul 4 din Regulamentul (UE) nr. 1307/2013;

- „pierderi economice” înseamnă orice costuri suplimentare suportate de un fermier drept rezultat al unor măsuri excepționale întreprinse de acesta cu scopul reducerii aprovizionării pieței în cauză sau orice pierdere substanțială a producției;

- „fenomen climatic nefavorabil” înseamnă condiții meteorologice, cum sunt gerul, furtunile și grindina, gheața, ploile torențiale sau secetele grave, care pot fi asimilate unui dezastru natural;

- „boli ale animalelor” înseamnă boli care figurează pe lista bolilor animalelor stabilită de Organizația Mondială pentru Sănătatea Animalelor sau în anexa la Decizia 2009/470/CE a Consiliului (1);

- „incident de mediu” înseamnă apariția unui caz specific de poluare, de contaminare sau de degradare în ceea ce privește calitatea mediului, care este legată de un eveniment specific și limitată din punct de vedere geografic; cu toate acestea, nu acoperă riscurile generale de mediu care nu sunt legate de un eveniment specific precum schimbările climatice sau poluarea atmosferică;

- „dezastru natural” înseamnă un eveniment natural de natură biotică sau abiotică ce generează perturbări importante ale sistemelor de producție agricolă sau ale structurilor forestiere, cauzând în cele din urmă importante daune economice sectoarelor agricol sau silvic;

- „eveniment catastrofal” înseamnă un eveniment neprevăzut de natură biotică sau abiotică, provocat de acțiunea oamenilor, care generează perturbări importante ale sistemelor de producție agricolă sau ale structurilor forestiere, cauzând în cele din urmă importante daune economice sectoarelor agricol sau silvic. Conform art. 36 privind gestionarea riscurilor din Regulamentul (UE) nr. 1305/2013, sprijinul acordat în cadrul acestei măsuri constă în: (a) contribuții financiare la primele de asigurare a culturilor, a animalelor și a plantelor împotriva pierderilor economice suferite de fermieri și cauzate de fenomene climatice nefavorabile, de boli ale animalelor sau ale plantelor, de infestare cu dăunători sau de un incident de mediu; (b) contribuții financiare la fonduri mutuale destinate plătirii de compensații financiare fermierilor pentru pierderile economice cauzate de fenomene climatice nefavorabile sau de izbucnirea unei boli a animalelor sau a plantelor, de infestare cu dăunători sau de un incident de mediu; (c) un instrument de stabilizare a veniturilor, sub forma unor contribuții financiare la fonduri mutuale, care acordă compensații fermierilor pentru o scădere drastică a veniturilor lor.

nr. 637/2008 al Consiliului și a Regulamentului (CE) nr. 73/2009 al Consiliului, JO L 347/608.

Lista riscurilor eligibile care pot face obiectul contractului de asigurare (anexa 5 la cererea de finanțare⁵¹) prevede fenomenele climatice nefavorabile: seceta; arșița; inundațiile; grindina; înghețul (ca fenomen care poate afecta culturile agricole); ploile torențiale; ploile excesive și de lungă durată; furtuna; vijelia sau furtuna puternică; uraganul; tornada, precum și infestările cu organisme de carantină dăunătoare plantelor (organismul de carantină, organismele dăunătoare).

Referitor la Stadiul implementării PNDR 2014-2020 la data de 28.11.2019, pentru Submăsura 17.1 „Prime de asigurare a culturilor, a animalelor și a plantelor”, statisticile MADR - Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale⁵² arată o Alocare publică PNDR 2014-2020 în valoare de 42.797.487 euro, un număr de dosare depuse de 1.282 (valoare de 2.794.665 euro), din care au fost selectate un număr de 424 proiecte contractate (în valoare de 713.340 euro).

⁵¹ Disponibilă în format electronic la https://portal.afir.info/informatii_generale_pndr_investitii_prin_pndr_sm17_1_prime_de_asigurare_a_culturilor_a_animalelor_si_a_plantelor (01.12.2019); Pentru detalii privind asigurările în domeniul agricol din România, a se vedea și Uniunea Europeană, Guvernul României, Grupul Băncii Mondiale, *Servicii de consultanță pentru Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale în vederea consolidării formulării de strategii pentru sectorul agroalimentar. Evaluare a politicii actuale de gestionare a riscului în domeniul agriculturii din România. Raportul final 27 noiembrie 2013*, disponibil la https://madr.ro/comunicare/download/1555_3e47807372f5ec41583121cb2f5adbc7.html (01.12.2019).

⁵² Date statistice disponibile la <https://www.madr.ro/pndr-2014-2020/implementare-pndr-2014-2020/situatia-proiectelor-depuse-2014-2020.html> (01.12.2019); Prima sesiune de primire a cererilor de finanțare pentru submăsura 17.1 este deschisă până în data de 30 noiembrie 2019, iar alocarea financiară disponibilă este de 42.797.487 euro.